

Uvalgte dikt

Henrik Wergeland

1833–45

□

[Til en Gran](#)

[Pigen paa Anatomikammeret](#)

[Den første Sommerfugl](#)

[Med en Bouqvet](#)

[Efter Tidens Leilighed](#)

[Til Foraaret](#)

[Til min Gyldenlak](#)

[Den smukke Familie](#)

TIL EN GRAN (1833)

Bekrandste, høie Ætling af
den Gran, som først de Gother gav
den djærve Kunstmodel
til Kathedral paa Kathedral,
til Notredamens Høiportal,
til Münstren, til Vestminsterhal,
til Pisas Taarn paaheld! – –

Her i den skumle Dal forglemt

Du sørgende i Skyen gjemt
din stolte Isse har.

Du speider mørkt derovenhen
mod graneformte Taarn af Steen,
og kjender sukkende igjen
et Billed af din Far.

Dig venter feige Øx ved Rod.
Som Herkules i Drageblod
du dør i seige Ild.

Dog døe du stolt, min Gran! thi vid:
Europas Kraft ei rækker did
at forme sligen Pyramid,
som være kan dit Bild.

Klag ei; thi mangtet Hjerte, der
Model for Himmeldomer er,
ukjendt, i Pjalter slaaer.
Tungsindig sidder paa sit Fjell,
en ledig Helt, en ubrugt Tell;
en Byron tidt, en Platos Sjel
i Folkets Sværm forgaaer.

Den Tell, i Brist af en Tyran,
kun Spurv og Krage skyder han.
Og Han, hvis Hjerne Slør
for cherubinske Genius var,
mens en Trompeter Krandsen bar,
en Siljuqvist til Pibe skar
for gode Folkes Dør.

– – Min Gran! Du ødsler hen som Dem
din Høihed i dit skjulte Hjem

i usel Veddekamp
med lave Kirkespiir i Dal.
-- Det Himlens Skuur! Du heller skal
forgaae, Naturens Kathedral,
i herostratisk Damp.

Meer herligt Tempel staaer du der.
Blyhvide Dome Skyen er.

I Pavens Lateran
ei straalere Kjerterad saa reen
og fuld som din bedugg'de Green.
Hvor lød en Messe from som den
en Fugl sang i min Gran?

Hvo mon i Tempelhvælvet fandt
Tropæer, Sejerherre vandt
i mere ærlig Strid,
end disse Fenniker forvist
der perleglimre paa din Qvist,
dem Kinglen i langvarig Tvist
tilkjæmped sig af Flid?

En vellugtopfyldt Dunkelhed,
et Chor du har, et helligt Sted;
men intet Billed der.

Uskyldige Natur, som har
dig reist, til Gud umiddelbar
tør tale, mens et Sonaltar
den Faldnes Midler er.

Af Stormen gjennemorgles Du
med et Tedeums søde Gru --
Tedeum!?! -- Ak min Sjel,

syng Psalmen med som synges der:

«Naturens Tempel Himlens er;

selv vesle Moseblomme skjær

et Himmelens Capel».

PIGEN PAA ANATOMIKAMMERET (1836)

— — — — Jo det er Hende! O lys hid!

Og slip ei Kniven end paaglid

i denne Armes Hjerte!

O, der er rædsom Vittighed

i Lampens Blik, som stirrer ned

paa denne døde Smerte.

Saa kold dengang den aanded saae

den stolte Verden jo derpaa?

Og frække Øine skar

det Slør igjennem tidligt, som

den stakkels Piges Fattigdom

af gyldne Drømme bar.

Som Blomst i Isen frosset ind

jeg seer et Træk paa denne Kind,

som vel jeg bør at kjende.

Thi Fryden i min Barndomsleeg

før altfor høit min Skulder steeg

— — o var den ikke Hende.

Tvertsover boed' Hun for os,

i Armod født som i sit Mos

paa Taget Stedmorsblommen.

Fornemme Folk kun fatted svært,

at Blod saa fagert og saa skjært

af Fattigfolk var kommen.

Ak, mangt sligt Aasyn dog jeg saae
som Maanedrosens Pragt forgaae,
som Sommerfuglestøvet!

Dem Skjebnens Haand for haardt vel tog
og Syndens Spor dem overjog
som Sneglens Sliim paa Løvet.

DEN FØRSTE SOMMERFUGL (1837)

Min Sommerfugl, flyv ind! flyv ind!
Varm dig ved Vindurosens Kind!
Tro Solen ei endnu! Dens Gløden
kun lokker troløs dig i Døden.

Paa Taget sidder traurig Stær;
meer klog end du den veed det er
ei Græs det blege Skjær derude.
Flyv ind og gjem dig bag min Rude!

Det Regnbublink fra brænet Iis
ei Kløver er og Ærenspriis;
det Hvide, som langs Gjærdet skinner
ei Somrens Snefann af Jasminer.

Flyv ind, du søde lille Gjest!
Vi begge feire vil en Fest.
Du maa min første Rose smage.
Paa Qvisten blomstrer du tilbage.

Flyv ind og sæt dig paa min Pen!
Da bli'r den from som du igjen;
igjennem den skal mine Drømme

i al din Uskylds Skjønhed strømme.

Ak, mangen Spæd af Guddomsæt

ei finder aaben Dør saa let.

Dog ligne dig, du Luftens Blomme,

de Staklers Sjele, som forkomme.

Men kom du Kræ, er det for koldt!

Kom, Barn, om Verden er for stolt!

Jeg er meer stolt end den; men eder,

I Smaa, om Kjærlighed jeg beder.

– – Den første Sommerfugl? Velan,

kom ind, om i min Sjel du kan!

Fra den er mange slige fløjne

med Vingen dækt af gyldne Øjne.

Flyv ind! flyv ind! Jeg ene er,

ei tænker meer end du; kun seer

hvor Solen kan til Leeg nedlade

sig mellem Gyldenlakkens Blade.

I aabne Vindu øder den

sin Glands paa Planten, som igjen

med trodsig Dunkelhed kun taaler

i brudte og brunlig Glands dens Straaler.

Flyv, første Sommerfugl, flyv ind!

Nei, flyv du efter eget Sind!

Jeg sender mine og i Kulden.

Bag mig de pynte engang Mulden.

En Sommerfugl? Hvad mere smukt

er til det Skabtes Skjønhed brugt

end Farven paa dens Vinge drysset,

det Blomsterblad af Livet kysset?

Som paa et færdigt Maleri

det sidste Henstrøg af Geni

du, først da alt var skabt, blev givet

af Skaberfantasien Livet.

Gud saae hen paa det Skabtes Alt

– – det stille stod som var det malt – –

da lød «se alt er godt!» – – da svægte

fra Græs Du først, og Alting levte.

Og saa hvert Aar det skeer endnu.

Det første Vaarens Bud er du,

Du melder først, at Skaberøjet

end seer udover Alt fornøjet.

Flyv, første Sommerfugl, flyv ind!

Varm dig ved Vindurosens Kind!

Tro Solen ei endnu! Dens Gløden

kun lokker troløs dig i Døden.

I Gyldenlakkens lune Skjød

du drømme dig en Drøm saa sød!

Min Sjel sig ofte der nedsænker,

og i sin Drøm den herligst tænker.

Imorgen flyv da om du vil.

Men kom blot naar det qveller til:

det Solskin er kun Vintrens Smilen,

den Lunkenhed kun Stormens Hvilen.

For koldt jeg selv jo finder alt,

de Andres Blod er mig for svalt.

Mit eget maa jeg derfor øde.

I Verdens Frost jeg ellers døde.

Oh, døde ei; men skrumpes ind,

blev Paul og Peder liig i Sind.

Min Geist blev slig som den behager,

og Digtets Flor en Kjøkkenager.

Meer Varme tidt mit Hjerte fik

af Hundens end af Vennens Blik,

Men Avindsmands? o, der er Varme!

Thi det optænder dog min Harme.

Men mindre Ting har større Glød:

det første Straa, som Vaaren skjød,

Skarlagnet paa en Flues Vinger

i livsfro Flugt min Blodstrøm bringer.

Kom, Sommerfugl! Jeg dig forstaar:

Du venter paa en bedre Vaar.

Du finder den hos mig; den naaes

af Alle hvor de kun forstaaes.

Engang hist i det Blaa for mig

og kjærligt Vindu aabner sig,

naar Dagen er for kold mig bleven,

om Sne ei er paa Issen dreven.

Og der derbag da blommer vel

en Rosenknop af Lys og Sjel.

Fordi min første jeg dig skjænker,

tillader Gud jeg did mig sænker.

MED EN BOUQVET (1838)

Den har ei Sjel, som ikke troer,

Naturen er en aaben Bog,
at Mossens blege Klippeflor
saa vel som Rosen har sit Sprog.

Det kjender Du, min Elskte, vel.
Du Drømmen seer i Klokkens Bund.
Du fatter Liljens tause Sjel
og Ordene fra Rosens Mund.

Lad da din skjønnne Fantasi
blandt Somrens Blomster sværme om!
For Hende, Blomster, taler I!
Hun er jo selv saa favr en Blom.

Paa Morgenrødens Høie groe
kun Roser lige hendes Kind,
paa Lysets Bjerg, hvor Engle boe,
kun Liljen reen som hendes Sind.

Og ikkun hist, hvor Dagens Blaa
frembryder som en Kilde klar,
saa fagre Blaavioler staae
som hendes søde Øienpar.

EFTER TIDENS LEILIGHED (1841)

Stenen i Stefanens Pande – –
Den er Løgneren mod det Sande.
Taabelige, grumme Haand,
som vil sigte paa en Aand!
Ha, hvad Sejersglands, der bryder
af det Saar, hvis Blodstrøm flyder!
Løgneren kun Sekunden vinder.

Intet Sandhedsord forsvinder.

Som et Hvift af lette Lin

løsner styrtende Lavin,

er Det nok til at begrave

Verden, naar den er aflave.

Men Det maa ei hviskes stille.

Sandheds Ven ei blot maa ville.

Vær i Et og Alt dig Selv!

Det er Sejrens Kunst, min Sjel!

Som Stefanen mellem Stene

maa du staae, om selv alene.

TIL FORAARET (1845)

O Foraar! Foraar! red mig!

Ingen har elsket dig ømmere end jeg.

Dit første Græs er mig meer værd end en Smaragd.

Jeg kalder dine Anemoner Aarets Pryd,

skjøndt jeg nok veed, at Roserne ville komme.

Ofte slyngede de Fyrige sig efter mig.

Det var som at være elsket af Princesser.

Men jeg flygtede: Anemonen, Foraarets Datter, havde min Tro.

O vidn da, Anemone, som jeg fyrigen har knælet for!

Vidner, foragtede Løvetand og Leerfivel,

at jeg har agtet eder meer end Guld, fordi I ere Foraarets Børn!

Vidn, Svale, at jeg gjorde Gjæstebud for dig som for et

hjemkommet fortabt Barn, fordi du var Foraarets Sendebud.

Søg disse Skyers Herre og bed, at de ikke længer maae ryste Naale

ned i mit Bryst fra deres kolde blaa Aabninger.

Vidn, gamle Træ, hvem jeg har dyrket som en Guddom
og hvis Knopper jeg hvert Foraar har talt ivrigere end Perler!

Vidn Du, som jeg saa ofte har omfavnet
med en Sønnessønns Ærbødighed for sin Oldefader.
Ah ja, hvor tidt har jeg ikke ønsket at være en ung Løn
af din udødelige Rod og at blande min Krone med din!

Ja, Gamle, vidn for mig! Du vil blive troet.

Du er jo ærværdig som en Patriark.

Bed for mig, skal jeg øse Viin paa dine Rødder
og læge dine Ar med Kys.

Din Krone maa alt være i sit fagreste Lysgrønt,
dine Blade alt suse derude.

O Foraar! den Gamle raaber for mig, skjøndt han er hæs.
Han rækker sine Arme mod Himlen, og Anemonerne,
dine blaaøiede Børn, knæle og bede at du skal
redde mig – – mig, der elsker dig saa ømt.

TIL MIN GYLDENLAK (1845)

Gyldenlak, før Du din Glands har tabt,
da er jeg Det hvoraf Alt er skabt;
ja før Du mister din Krones Guld,
da er jeg Muld.

Idet jeg raaber: med Vindvet op!
mit sidste Blik faar din Gyldentop.
Min Sjel dig kysser, idet forbi
den flyver fri.

Togange jeg kysser din søde Mund.

Dit er det første med Rettens Grund.

Det andet give du, Kjære husk,
min Rosenbusk!

Udsprungen faaer jeg den ei at see;
thi bring mig Hilsen, naar det vil skee;
og siig, jeg ønsker, at paa min Grav
den blomstrer af.

Ja siig, jeg ønsker, at paa mit Bryst
den Rose laa, du fra mig har kyst;
og, Gyldenlak, vær i Dødens Huus
dens Brudeblus!

DEN SMUKKE FAMILIE (1845)

Mærkværdigt! O, meer end Mærkværdigt! Vidunder! Vidunder!
O, at mine Knæ aarkedede at bøje sig for at tilbede!

Min Sjel har slaaet sine Vinger sammen;
den knæler ligesom i et tilhyllet Kapel;
thi mine Øine have lukket sig over det Syns Herlighed,
jeg har havt.

«Se dog» – – sagde jeg til min Viv – – «maaske gjør jeg Rosen Uret.
Kanske dog een er udsprungen inat.»

«Een fuldtudsprungen!» – – raabte hun slaaende sine Hænder
sammen – – «og sex halvtudsprungne omkring.»

«O hvilken smuk Familie!» sagde jeg.

«Den Fuldtudsprungne er som en Moder mellem sine Døttre.»

Vidunder! Himmelens Vidunder!

I den største Rose sad der en Matrone, ikke større end en Humle,
og klædt som den i Gyldenstykkets Trøje og sort Skjørt

og spandt nogle fine Støvtraade ud af en Blomsterkolbe til Teen.

«Srrr Stille!» sagde hun. «Aabn med et Kys de sex halvtudsprungne af disse Roser, skal du faa se mine sex ældste Døttre.

Vi ere Génier, Englenes Tjenerinder.

Alle Vi ere i din Moders Tjeneste.

Hun har sendt os for at forfærdige den Dragt,
hvori din Sjel skal fare hen.»

Jeg aabnede, som befaleet, den ene Rose efter den anden.
I hver af dem sad en Genius, herligere klædt end Guldbillen.
Alle arbeidede de som Moderen.

Ansigterne syntes mig bekjendte.

De syntes mig at være afdøde Elsktes.

«Se hvilken herlig rosafarvet Tunika, du skal faa!»
sagde den Første.

«Frygt ikke for at den er for liden,» sagde den Anden.

«Saasnart den kommer ud under fri Himmel, udvides den.»

«Jeg toer dit Skjærf», sagde den Tredie, toende nogle fine gyldne
Traade i en Duggdraabe.

«Og Jeg! og Jeg,» sagde de Andre eftersom jeg kom til dem,
«Se her! Se her!»

Og En lavede Rosenolje til at smøre de fine Fjer med,
som de sagde Sjelen allerede nu bar.

En syede paa et Par Sandaler, der saae ud som et Par af de
smaa hule fine Blade i Rosens Indre.

«Med dem kan du træde paa Solens Glødbund» sagde hun
og syede og syede med en Syl ikke større end en Mygs Brodd.

Den Sjette sad med Hænderne i Skjødet.

«Jeg er alt færdig» sagde hun: «Min Moder har alt faaet mit Spind, og saa kan jeg da sladdre lidt.»

«Men kjender du mig ikke? Jeg er det fattige Barn, som du ønskede var dit.»

«Se!» sladdrede hun. «Vi ere flere end syv.

Vi ere Een og Tyve.» Og til min Forbauselse tællede jeg fjorten Knopper til.

«Først naar den Sidste aabner sig,» vedblev Hun, «ønske vi Du skal flyve med til Himlen, og Du skal se, hvor smukke og store vi blive i Flugten.»

«I den sidste Knop ligger kun en Kanarifugl, ikke større end et Bygkorn, og en hørød Dompap, ikke større end en Granat.»

«Din Moder sender dem for at Du kan se, at Du træffer Alle igjen i Himlen, som Du har elsket, endog det Mindste. De søde Smaa skulle flyve med os tilbage.»

«Naar Hjertet hæves til Herligheden, fæster ogsaa det uskyldige Jordiske, det har elsket, sig til det som til en Magnet . . .»

«Tys!» hviskede den søde Sladderske. Jeg forraader af Himmels Religion.»

«Dog vil jeg sige Dig, at Du skal faa se din Hest om du længes. Du skal synes, at Du lægger din Haand paa hans Hals.

I en Skydal skal Du se ham spise Nelliker tilhøre og Levkøjer tilvenstre.

«Vil Du endnu engang tumle den; nu vel! Himlen har vide Sletter.»

«Det vil glæde din Moder, at du ikke har glemt hendes
Yndling, som hun saa ofte har klappet.
Hun har fortalt os, at Brunen hver Dag kom til hendes Vindu
og saae med de kloge Øine paa hende
til den venlige Haand kom ud.
Visselig, hendes Hjerte vil banke af Fryd over din Fart paa ham,
thi hun veed at dit fryder sig, naar du sprænger opad
et af Tordenens Bjerge eller over Lynildens Strømme.»

«Nu har jeg talt. Lad nu Rosen lukke sig for jeg trænger
til Hvile efter mit Arbeide.
Kun det endnu: saasart den sidste Knop har aabnet sig,
falde vore Arbeidsceller sammen og vi ile tilbage til din Moder
med den himmelske Dragt, hun vil skjænke sin Førstefødte.»

Henrik Wergelands *Uvalgte dikt* er lastet ned gratis fra bokselskap.no